

§ 43 Antal diakoner i pastoraten

IRENE GUSTAFSSON:

Ända sedan år 2000 omfattar kyrkans vinningstjänst biskopar, präster och diakoner. Det finns skillnader beträffande regleringen av tjänsteorganisationen när det gäller befattningar och innehåll för de tre uppdragen inom vinningstjänsten. För prästen finns det reglerat i kyrkoordningen om befattningar som ska finnas i församlingarna men inte för diakonen. Det känns lite märkligt att just diakonin, som är kyrkans grundläggande identitet och sambandet mellan handling och bön, är satt på undantag. Det finns risk att just diakonernas tjänst dras in vid omorganisationer och besparingar och att man anställer en präst i stället. Ofta sker det i tron att prästen kan göra det arbetet också medan det i verkligheten inte är så lätt, eftersom diakonerna har en diakonal, social utbildning. Det har inte prästerna i samma utsträckning, om alls. Diakonernas arbete är viktigt i framtiden och även i nutid.

Diakonin är en kallelse som tillhör hela församlingen, men där är det diakonerna som ska leda och entusiasmera oss andra. Kyrkans diakonala arbete utförs inte enbart av diakoner, säger utskottet, men så är det även med de allra flesta uppgifter i församlingen. Det är hela församlingens ansvar. Det är diakonin som har stor betydelse för hur människorna uppfattar kyrkan. Det ska inte vara någon obalans vad gäller antalet präster i förhållande till diakoner. Det är inget skäl att återopa, att diakonerna inte har några konkreta uppgifter som är specifikt förbehållna dem. Det är att förminska diakonernas viktiga arbete i vår svenska kyrka. Utan diakonin är det ingen kyrka. Därför är det viktigt att man försöker hitta en väg, så att det regleras i kyrkoordningen angående miniminivå för antalet diakoner i pastoraten, som från och med 2014 dessutom blir ekonomiskt bärkraftiga.

Jag yrkar bifall till motion 2013:71.

LENA LINDSTRÖM:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag börjar med att yrka bifall till motion 2013:71.

Diakonatet i vår svenska kyrkas församlingar behöver förtydligas. Det säger också utskottet. Människor har stor tillit till kyrkans diakoni och många anger det också som skäl till sitt medlemskap. Det är vi väldigt glada för, men vi har en gång beslutat att vinningstjänsten ska ha tre uttryck och det måste få synas i verkligheten. Det är hög tid att ta sig an denna fråga på allvar. Det biskopsbrev angående diakonatets identitet och ställning som utskottet hänvisar till är bra och nödvändigt, men det kommer inte att räcka. Ett biskopsbrev är inte bindande för församlingar och pastorat. Om vi menar allvar med vår syn på ämbetet, måste det också synas konkret.

För att leda det diakonala arbetet behövs det diakoner, som Irene sa, inte bara på vissa ställen utan överallt i alla pastorat. Vi har väl utbildade diakoner för detta, men det är som om deras kompetens tydligen inte räknas riktigt fullt ut. Vi har nu skapat den här strukturen i kyrkan med pastorat, som jag i alla fall förutsätter ska vara ekonomiskt och pastoralt bärkraftiga. Då finns det möjlighet att se över detta och ta in det i kyrkoordningen på det sätt som motionen anger.

Sedan motiverar utskottet den omfattande regleringen av präst- och musikertjänster med att den bland annat kan koppas till att gudstjänstlivet, till skillnad mot övriga delar av församlingens grundläggande uppgift, är föremål för relativt omfattande kyrkorättslig reglering. Varför det, undrar jag då. Varför är det just gudstjänsten och med den präst- och musikertjänster men inte diakonin

och diakonatet som är reglerat? Vem är det som bestämmer det? Det är ju vi. Det är vi som kan bestämma om de här sakerna. Jag hoppas därför att kyrkomötet tar sitt ansvar.

Jag yrkar bifall till motion 2013:71. Tack.

KARL-GUNNAR SVENSSON:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och jag ska förklara varför.

Vi har lagt en sådan här motion i frågan år 2002. Vi kristdemokrater, som då hette Kristdemokrater i Svenska kyrkan, heter nu Kristdemokrater för en levande kyrka. Vi tycker fortfarande att det diakonala arbetet är så väsentligt, att det bör finnas minst en person per pastorat som är vigd att utföra uppgiften. När det däremot gäller om vi ska skriva in det i kyrkoordningen har vi ändrat oss. Vi tycker det här inte är en fråga som bör stå i kyrkoordningen, vilket motion 2013:71 handlar om.

Det som utskottet skriver är, att man förutsätter att pastorn anställer diakoner i den utsträckning som behövs och som de har möjlighet till. Man talar om att ett biskopsbrev är på gång i den här frågan. Det uppmanar till att man vid visitationer noggrant ska förhöra sig om, att det finns det antal diakontjänster som ekonomin och pastorn kan klara av. Vi vill framhålla, att det diakonala arbete som bedrivs ofta är osynligt men otroligt viktigt. Det kan därför vara lätt för många i pastoratens ledande ställning att ha uppfattningen att det inte behövs anställas någon diakon, eftersom behovet inte syns så tydligt. Jag tror dock att behoven finns i varje församling. Sedan om viljan och ekonomin finns är en annan fråga.

Vi ser att man i detta väl utredda ärende har kommit fram till, att det nog ändå är klokt att låta frågan om antal diakoner ligga på pastors- och församlingsnivå. Det är därför vi yrkar bifall till utskottets förslag. Tack.

ANDERS ROOS:

Ordförande och alla andra! I ett stort pastorat i Stockholm finns det sex anställda diakoner vigda enligt Svenska kyrkans ordning. Dessutom finns det två familjerådgivare, en psykolog och en samtalsterapeut. I ett annat stort pastorat i Stockholms stift med motsvarande storlek finns tre diakoner anställda och vigda enligt Svenska kyrkans ordning, en diakon vigd i annan kyrkas ordning plus två assistenter. Det är tio respektive sex personer inom den pastorala sfären. I många mindre pastorat finns där diakoner anställda plus att man bedriver ett omfattande diakonalt arbete, som till exempel på ett ställe i en "allt-möjligt-verkstad", där det diakonala arbetet flödar.

I en del församlingar har man valt vägen att anställa präster eller assistenter med diakonal inriktning, vilket jag kan ställa mig ytterst frågande till. I en del andra församlingar anställer man diakoniassistenter, som förväntas göra samma arbete som diakoner gör, vilket man inte kan. Inom Svenska kyrkan i utlandet har vi valt en väg. Numera anställer vi diakoner och tycker detta är en oerhört god utveckling. Man kan dribbla med titulaturer och göra diakonin osynlig i stället för att, som vi alla egentligen vill, göra diakonin synlig. Diakonatet och diakonerna spelar roll ur många, många aspekter. Jag skulle ha önskat att motionärerna i stället för att använda ordet ska hade använt ordet bör.

Därför blir yrkandet som jag har lämnat in, att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå ändring i kyrkoordningen som innebär att varje pastorat bör ha minst en diakon anställd. Detta skulle markera, att

diakonin, diakonerna, diakonatet är av betydelse för Svenska kyrkan och för människor i Sverige.

MARGARETA LARSSON:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag sympatiserar mycket med motion 2013:71 om att det behövs diakoner. Vi har en stor nöd i Sverige både materiellt och andligt som inte undgår oss.

Just att det behövs fler människor som arbetar på fältet är självklart. Vi har ett problem i Sverige och det gäller inte enbart i kyrkan. Det gäller på nästan alla arbetsplatser. Vi är nergrävda i administration, rapporteringar, policydokument och allt det vi ska hålla reda på. Därför kan vi inte alla gånger göra det som vi ska göra. Med handen på hjärtat undrar jag, om inte även vi i kyrkomötet är delaktiga i att det har blivit på det här viset. Vi kräver ju här exempelvis, att man ska behöva fylla i blanketter på HBTQ-certifieringar, att präster ska hålla på med arbetsgivaransvar, att vi ska hålla på med jämställdhetsplaner, att vi ska ha vegetariska alternativ vid kyrkoförsamlingarnas middagar och att skog som förvaltas av pastoratet ska förvaltas enligt biologisk mångfald och ekologisk ordning trots att det är arrenderat. Det går också att omdisponera kollekten. Jag tror att församlingarna skulle kunna utföra mycket mer effektivt genom både präster och diakoner samtidigt, särskilt när det gäller fattigdomsbekämpning och själavård, om vi omstrukturerar själva vårt arbetssätt. Jag tror inte det är helt omöjligt

Jag har inget yrkande utan bara denna synpunkt. Tack.

MARGARETA CARLENIUS:

Herr ordförande och kyrkomötesvänner! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag. Utskottet tycker att det är viktigt med diakoni. Vi tycker diakonerna är viktiga i vår kyrka. Vi tycker också att det är viktigt att det får se olika ut. Församlingarna ser olika ut, är olika stora, har olika behov, har olika ekonomiska möjligheter. Allt det här samverkar till, att vi också i våra överväganden till beslut har beslutat att föreslå kyrkomötet att inte reglera tjänsterna för diakon. Vi ser det viktigt att man i stället har det samtalet, det goda samtalet i samförstånd mellan domkapitel och församling, som tillsammans får utforma församlingsinstruktionerna och se efter vad det är för ett pastoralt program man har och sedan utifrån det diskutera bemanning över hela församlingens anställda, däribland även diakonerna, och fastställa de minimiantal av de yrkeskategorier som finns.

Bifall till utskottets förslag.

LENA LINDSTRÖM:

I kyrkoordningens inledningstext sägs det om diakonens uppdrag, att diakonerna genom sin gärning är ett barmhärtighetens tecken i både församling och samhälle. Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar särskilt mot utsatta människor. "Uppgiften varierar beroende på de lokala, sociala behoven och församlingarnas strukturer och diakonala prioriteringar." När jag läser det förstår jag det som, att diakoner borde finnas överallt men att arbetsuppgifterna kan variera. Detta står ju i inledningstexten och har inte någon tvingande karaktär, men när det sedan kommer till själva kyrkoordningens paragrafer finns det inte där lika tydligt.

Jag förstår, att det förmodligen kan bli ett avslag på motion 2013:71. Jag hörde en sak lite tidigare här i debatten. Jag tog fasta på vad Läronämnden sa när

det gällde yttrandet angående motionerna 2013:42, 63, 91 och 97 om ämbets- och ledningsstruktur, nämligen att Läronämnden vill framhålla, att det finns ett behov av en teologisk och pastoral bearbetning av Svenska kyrkans ämbets- och ledningsstruktur med anledning av den organisationsutveckling som pågår. Jag hoppas det innebär, att man då i ämbetet inte glömmer bort diakonatets plats. Det handlar inte bara om prästsidan utan om helheten i ämbetet.

Kära ni som sitter kvar i kyrkomötet nästa mandatperiod! Bevaka den här frågan. Diakoni och diakonat är viktigt i Svenska kyrkan. Tack.

MARGARETA CARLENIUS (REPLIK):

Ja, vi tycker att diakonin är viktig, men det kan också bedrivas diakoni utan diakon. Det handlar om vilken hållning vi har i de diakonala frågorna, hur vi definierar dem och hur vi ska arbeta med dem. Diakonerna har inte någon exklusiv, specifik arbetsuppgift som endast kan utföras av en vigd diakon. Det är det som vi trycker på är den stora skillnaden.

LENA LINDSTRÖM (REPLIK):

Då vill jag bara säga till sist, att vi har makt att bestämma om vi skulle vilja ha en sådan, om det är det som är det enda argumentet. Då kan vi ju bestämma en uppgift som diakonerna ska ha. Tack.

ANDERS ROOS:

Men visst haltar utskottets argumentation? Diakonerna har inte några specifika arbetsuppgifter och därför kan man inte skriva in det i kyrkoordningen. Om man skulle bestämma antalet präster i en församling eller ett pastorat bara utifrån det som prästerna specifikt måste göra, det vill säga förlåta, läsa instiftelseord i nattvarden, celebrera och välsigna, skulle vi inte vara så väldigt många präster i Svenska kyrkan. Kyrkomötet har lagt på oss att viga och begrava, även om det kan göras på annat sätt. Om pastoraten bara skulle anställa antalet präster som behövs för de specifika prästuppgifterna, skulle vi inte vara så många.

Diakoner behövs – det vet vi – som tecken, som inspiratörer, som utförare. Därför bör det finnas ett antal diakoner i varje pastorat. Men utskottet haltar i sin argumentation.

MARGARETA CARLENIUS (REPLIK):

Kyrkomötet har lagt på prästerna dessa uppgifter som Anders säger. Ja, det har man gjort. Man har beslutat det. Kyrkomötet har också lagt på prästerna en särskild tystnadsplikt, som i kyrkans tradition är oerhört viktig. Den har vi bestämt ska se särskild ut för prästerna. I den specifika uppgiften kan vi också bedriva den specifika själavården som gör, att vi också kan göra saker som diakonerna kan göra.

Sedan åter igen, utskottet haltar inte. Det ser så olika ut.

ANDERS ROOS (REPLIK):

Jo, utskottet haltar och det haltar än mer. Snart behöver det krycka. Nu låter det som att präster, som har ett mycket, mycket färre antal samtal än vad diakonerna har, behöver vara många eftersom de ska hålla tyst!

LILIAN NILSSON:

Ordförande och vänner här inne i salen! Det väcks många tankar när man hör vissa, och det är med sorg. Kyrkan har bestämt att det är tre olika delar i

vigningstjänsten. Förhoppningsvis var det ett väl genomtänkt beslut. I det samhälle vi har i dag är diakonin ännu viktigare. Alla söndriga människor, alla sårade människor, där diakonin och där vi alla har uppdrag. Diakonen har i sin vigning däremot ett speciellt uppdrag, att vara tjänaren, att vara den som orkar stå kvar och orkar vara den som stöttar den frivillige, lekmannen. Detta är något som är oerhört viktigt. En liten tanke: Jag har suttit med er nu vid några kyrkomöten. Vid inledningsgudstjänsterna ser jag till min stora glädje många i vigningstjänsten – men det saknas oftast en. Det är diakonerna. Det är inte för att de ska synas men det är ett tecken.

Bifall till motion 2013:71. Jag önskar också att jag kunde få med ordet bör. Det här handlar om framtiden och kyrkans trovärdighet. Tack.

ELISABETH RYDSTRÖM:

Ordförande, presidium, ledamöter, biskopar, övriga! Ja, det ser olika ut, det är klart det gör. Det är ofta ett argument som man tar till när det är någonting man inte vill, men vad som ser lika ut är de undersökningar som visar, både kyrkotillhöriga och icke kyrkotillhöriga, vad som är viktigt i Svenska kyrkans arbete. Det är främst två områden som brukar nämnas, barn och ungdomar och diakoni.

Det är mycket som har sagts här, så jag tänker inte förlänga debatten. Jag vill instämma i Anders Roos yrkande, så att åtminstone kyrkomötet får en chans att synliggöra diakonin. Om man inte vill bifalla motionen 2013:71, kan man i alla fall bifalla Anders yrkande; där orden bör anställa diakon ingår. Tack för ordet.

TORBJÖRN LINDAHL:

Det sägs många värdefulla saker om diakonin. Jag tycker det är en sak som man borde vara tydlig med när det gäller skillnaden mellan prästämbetet och diakonatet, och som är den grundläggande anledningen till att det finns en reglering av antalet präster i varje församling eller pastorat. Det har att göra med att prästerna utför de uppgifter som gör att kyrkan är kyrka, nämligen förkunnar ordet och förvaltar sakramenten. Sker inte det finns ingen kyrka eller församling. Det är därför som ett minimiantal av präster alltid måste finnas. Jag tycker vi ska vara tydliga med att säga detta.

Jag har inget särskilt yrkande.

JOHAN BLIX:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Det skadar naturligtvis inte om det står att det bör vara en diakon i varje pastorat, men det finns andra frågor som anknyter till detta som är mycket större. Det kan handla om hur svårt det är att bli diakon, att de befinner sig i ett tillstånd av en sorts moment 22. Man får till exempel inte bli vigd om man inte har tjänst och man får ingen tjänst om man inte är vigd. Jag har vid flera tillfällen anställt icke vigda personer på diakontjänster därför att de har varit mer kvalificerade. De har sedan velat bli diakoner flera gånger men det är inte så lätt, att få en högkvalificerad person att bli diakon. Jag hade en diakonichef som var teol. kand. och socionom och som hade varit diakonichef hos oss i många år. Han ville till slut bli vigd, med det var inte så enkelt. Det var tillbaka till skolbänken. I det fallet tycker man att det var lite konstigt.

Diakonen som Anders nämnde, som var vigd i en annan kyrkas ordning, var en av mina diakoner som har varit diakon länge. Hon är diakon i Missionskyrkan och har bett att få bli diakon i Svenska kyrkan. Handläggaren sa då att hon får gå kyrkans grundkurs. Hon har jobbat som diakon i tio år hos oss. Det är alltså inte

Måndagen den 18 november 2013

Anföranden

så lätt att få tag i färdigutbildade, vigda, duktiga diakoner. Ibland är det detta som är problemet. Men visst kan det stå ett bör.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 81.